

Norge

Særlige besejlingsforhold

Uanset om man krydser Skagerrak eller sejler langs den svenske vestkyst til Norge, opdager man hurtigt, at farvandet adskiller sig fra det vante, - og mere, jo vestligere man når. Søen er højere og længere, afmærkningen anderledes, trods tilpasning til IALA-systemet. Havnene er små med ofte bare en kort kaj, og ankerpladserne er dybe.

Tidevand

Ebbe og flod spiller ingen praktisk rolle på Sørlandet med en flodhøjde ved springtid på omkring 1/2 meter. Forbi Jæren kan tidevandet spores, og ved fortøjning på Vestlandet må man tage hensyn til den med op imod 1 meters forskel på høj- og lavvande, som også kan give strøm i snævre løb. Yderligere mod nord tiltager flodhøjden.

Strøm

Ellers er strømmen mere afhængig af vinden, ganske som i Danmark. Men allerede ved anduvning af Norge mærker man Skagerrakstrømmens store hvirvel, østgående forbi Skagen bøjer den op langs Bohus len og tilbage mod sydvest langs Sørlandet med maksimum 4 til 8 sømil fra kysten, hvor den løber med en fart af 1 til 2 knob. Langs Jæren bliver den tvunget fri af land af en svagere sydgående strøm under kysten.

Bølgeområder

En række steder langs kysten forårsager strøm- og bundforhold i hårdt vejr større hyppighed af farlig sø, stejl eller uregelmæssig, eventuelt brydende. Det er dels fri af kysten de to strækninger fra Færder til Tvistein og fra Kristiansand til forbi Lista, dels mindre områder: rundt Ryvingen, langs Lista, vest for Hidra, udfør Åna-Sira, vest for Jæren og nordvest for Karmøy ved indsejlingen til Hardangerfjorden.

Særlige regler for sejlads

Trafiksepareringer

Afmærket trafiksepareringszone findes i Oslofjorden mellem Færder og Filtvet, men desuden er i kortet indtegnet trafikseparering langs Lindesnes og Lista og forbi Feistein ud for Jæren. Reglerne for sejlads i trafiksepareringszone er som i Danmark.

Afmærkning

IALA

Alle flydende og de fleste faste sømærker følger IALA ganske som i det øvrige Europa, og man er for indgående fra Lindesnes:

mod NØ og rundt til svenskegrænsen, og

mod NV, N og Ø til den russiske grænse.

Farvandsretningerne er indtegnet i kortet. Specielt uden for skærgården kan tøndere være rustne og derfor vanskelige at sidebestemme, før man kommer klos på, og topbetegnelse savnes ofte..

Nationale afmærkninger

Desuden findes en række faste mærker: stænger, varder, båker og enslinier, "med", som er uændrede efter indførelsen af IALA-afmærkningen. Jernstængerne, som placeres på skvalpeskær bærer en vejviserarm til angivelse af løbet. Stænger, som er bøjede, er blevet det ved uheld eller tilfældighed, og man skal ikke tage bøjningsretningen som udtryk for vejvisning. Jernstænger vises i kortet som en streg med sort kugle i toppen. Større "stænger" er til identifikation, har topbetegnelse og findes optaget i lodsens. Det samme gælder varder og båker, som identificeres på deres karakteristiske bemaling, og ofte har "vejviser" på toppen. Endelig de allerældste: store malede pletter på en fjeldside (den kendteste er Risør flekk). Alle er optaget i kort og lods.

Militære områder

Generelt

En række fjorde og bugter er militære forbudsområder og dermed lukket for udenlandske fartøjer uden lods. Lystfartøjer (under 50 BRT) må imidlertid sejle gennem disse områder i lodsløbene, men ikke gøre "stationært ophold" uden for byer, havne og "steder, hvor lystfartøjer vanligvis samles. Det er forbudt at lægge sig til andre steder enn disse". I egentlige militære områder, Bolærne i Oslofjord, dele af Langesundsbukta, Kristiansandfjorden, ved Mandal og ved Horten syd for Bergen er fotografering forbudt, og man må ikke komme kysten nærmere end 50 meter. Disse regler gælder for både (ikke tjenestegørende) nordmænd og udlændinge og markeres ved lokal skiltning.

Skydeområder

En række øvelsesområder til skydning med artilleri eller luftbombardement findes langs kysten, fortrinsvis i forbindelse med de nævnte militære områder. Varsel om skydning meddeles i forbindelse med vejrmeddelelser, i lokalpressen og "Etterretninger for sjøfarende".

Naturbeskyttelsesområder

Generelt

Enkelte områder langs kysten er fredet af hensyn til dyre- og plantelivet. Generelt gælder da forbud mod landgang og færdsel mindre end 50 m fra kysten fra 15. april til 15. juli, i Rogaland dog til 1. august. Reservaterne er mærket med skilte. Ved reservaterne langs Jæren og på øerne udfør er færdsel dog forbudt i en zone på 500 m fra strandlinien.

Lokalisering

Naturbeskyttelsesområderne er indtegnet i bådskort og i Den Norske Los. I Sydnorge er det i første række øer og kyststrækninger i Oslofjorden og langs Jæren.

Fiskeri

Havfiskeri med snøre og stang er tilladt under iagttagelse af almindelige fredningsbestemmelser og fisketid. Laks må man dog ikke fange uden fiskekort, og man må ikke sætte garn. I elve og søer kræves 2 fiskekort, et generelt, som købes på postkontorer, og et lokalt, som købes på turistkontorer og campingpladser.

Havneforhold

Generelle forhold

Flertallet af kystens mange havne er primært indrettet til fiskeri og erhvervstrafik, men altid med et hjørne til mindre fartøjer. I lodsens kan man finde en beskrivelse som "tolv meter god betonkai", og det skal opfattes bogstaveligt. Derfor er det nødvendigt at forhøre sig, om man kan ligge ved kajen for natten. Til gengæld kan man opleve, at erhvervstrafikken er endda meget hensynsfuld ved fortøjning, så der kan blive plads til en lystbåd alligevel! I nogle havne er udlagt pontonbroer med bøjler eller bomme; men ellers agterfortøjtes ofte til en lavthængende wire, udspændt mellem to eller flere stager fra ende til ende af broen. Disse wirer er ikke anført i kort eller lods, og man må således se sig særligt godt for, når man som sejler løber til kaj.

Havnepenge opkræves som i Danmark. Der vil oftest være toiletter og vand; men elstik kan man ikke forvente at finde så hyppigt som i Danmark. Før i tiden var det tit et problem at blive af med affald, men udsagnet: "det må dere dumpe ute" vil man ikke høre mere, og der er nu containere eller poser til "søppel" på de fleste havne.

Ud over de kommunale havne findes overalt private brygger (broer), som kan friste til fortøjning. Men ønsker man at gøre fast der, må man naturligvis finde ejeren og spørge om forlov. Gør man det, er det til gengæld sjældent, at man får nej.

Ankerpladser

Ud over mere eller mindre kunstgjorte havne er kysten og skærgården rig på velbeskyttede og smukt beliggende ankerpladser. Men i Norge har man først sent lagt restriktioner på bygningen af sommerhuse langs kysten, og mange ankerpladser skæmmes af hytter i større eller mindre tal, især i Oslofjord og på Sørlandet.

Ankerpladserne er ofte dybe, 7-17 meter, og kan være trange, så svajepladsen ikke tillader den nødvendige længde tov eller kæde, medmindre man også sætter en fortøjning i land. Ved valg af ankerplads må man tage hensyn til det omgivende terræn. Træer giver læ, og nøgne fjeldsider kan gøre det, men kan også forårsage voldsomme faldvinde, som kan få selv fornuftigt ankergrej til at slippe.

I Norge kan man finde held til at ligge alene på en ankerplads eller sammen med en enkelt nordmand, som gerne slår en sludder af og måske forærer en nogle af de fladfisk, han har fået i sit garn.

Indkøbsmuligheder

Norskekysten er beboet, og derfor findes der post og handel i alle småbyerne og mange steder på øerne. Her kan man indløse checks, få brændstof (dieselolie, mens benzin er vanskeligere) og levnedsmidler. Butikken ligger næsten altid direkte ved bryggen, så de omkringboende kan nå den med båd.

Åbningstiderne er kortere end i Danmark, for også handelsmanden vil gerne på fjorden eller til fjelds, så han lukker klokken 16 eller 16.30, og søndagsåbent er ikke normalt. Man må også være opmærksom på, at man i mange norske kommuner ikke kan købe nogen alkoholholdig væske til indvortes brug, heller ikke øl. Vin og spiritus købes på Monopolet, og det findes kun i større byer.

Allemandsretten

Den norske allemandsret sikrer befolkningen frihed til at færdes i naturen. Det vil sige, at man kan færdes frit i "utmark", der ikke er dyrket, og ikke ligger i umiddelbar nærhed af beboelse. Man må ikke slå telt op nærmere end 150 m fra hus eller hytte; man må fra 15. april til 15. september ikke tænde åben ild i skov (gælder også primusapparat). Man må ikke forstyrre fauna eller flora, og man skal rydde op efter sig. Man må godt samle bær og frugter på udyrkede områder til eget brug, - dog ikke gerne muldebær. Kernen i allemandsretten er hensynsfuldhed over for naturen: planter, dyr og andre mennesker.

Vejrforhold

Vejret på norskekysten domineres af Nordatlantens lavtrykspassager adskilt af højtryksrygge. Men iblandt går lavtrykkene syd om Norge, og en blæsende sommer i Danmark kan være samtidig med højtryksvejr og østlige vinde i Norge.

Den høje, forrevne kyst kan imidlertid lokalt ændre vejrforholdene meget, og det er vigtigt at være opmærksom dels på solgangsvinden, dels på de hjørne- og tragtvirkninger, som man kan opleve omkring pynter og i snævre sunde. Der kan vindstyrken let øges fra brise til kuling, og selv i ydre Oslofjord, som er temmelig bred, oplever man, at let søndenvind fra Skagerrak bliver hård på fjorden.

Søbrisen, "solgangsvinden", er stærkere, end vi er vant til i Danmark, fordi der er en så stor landmasse at opvarme. Derfor sejlede kystfarten oftest rundt Jæren i nattetimerne, mens det var smult. På en højtryksdag vil den sidste nattebrise dø ud i de tidlige morgentimer, og sidst på formiddagen vågner en østlig ånde, som hurtigt skager mod syd og sydvest og tiltager til frisk eller hård vind, så vejrmeldingerne næsten rutinemæssigt taler om "liten kuling på kysten" (det vil sige styrke 6), eller nok til at sikre et surt og vådt kryds fra Oslofjord mod Kristiansand. Fra midt på eftermiddagen til tidlig aften blæser solgangsvinden stærkest, -

aftager så og dør ud, for at følges af den langt svagere landbrise, nattevinden, der som en svag luftning kan give stilfærdig sejlads under land.

Derfor går den "rigtige" vej til en sørlandstur rundt Skagen eller fra Thyborøn til Lindesnes og med solgangsvinden på låringen op mod Oslofjord og på samme måde hjem langs Bohus len.

VHF-stationer

Brug af VHF i Norge adskiller sig ikke fra forholdene i Danmark. Man møder stor imødekommenhed, og sel-call kan benyttes med (næsten) samme sikkerhed som hjemme. Sendestationerne ligger, i hvert fald i Sydnorge, tilstrækkelig tæt langs kysten til, at radiodøde områder er få og små.

Søkort og lodser

Søkortene i skala 1:50.000 er af god kvalitet, men tegnet efter opmålinger, der hovedsageligt er fra slutningen af 1800-tallet om end med rettelser. Overlappende kort er ofte ikke helt ens! Ved første øjekast kan kortene nogle steder forekomme uoverskuelige, og man kan blive skræmt af mange og tætliggende stenmarkeringer, indtil man får set dybden over dem (vist med lodrette tal, medens andre dybdecifre er i kursiv), for den kan være både 10 og 20 m.

Havnekort i skala 1:20.000 kan være til stor hjælp, hvis man vil udforske et skærgårdsområde nøjere. F.eks. 473 Langesund, 477 Farsund, 478 Flekkefjord og 467 Egersund.

Bådskort er udsnit af almindelige kystkort og suppleret med oplysninger af særlig interesse for lystsejlere.

Den Norske Los, 9 bind kysten rundt, har altid været skrevet også for småskibsfart. Men den seneste udgave, tosproget norsk og engelsk, er det i endnu højere grad og med særlig hensyntagen til tursejlerens behov med gode detailskitser af naturhavne og andre havne. Der gives endvidere oplysninger om indkøbs- og reparationsmuligheder.

Anskaffelse af kort og lodser

Både kort og lodser kan købes flere steder. Her skal nævnes Norsk Sjøkortverk, postboks 60, N-4001 Stavanger.

Øvrige opslagsbøger

Udover de officielle lodser har Redningsselskabet og Kystpatruljen i Norge i samarbejde med Nortrabooks udgivet Ferie- og Fritidshavne med i alt 240 naturhavne og gæstehavne mellem Lofoten og Oslo. Halvdan Hansens klassiske Havneboka fra 1953 er svær at opdrive, men kan måske endnu fås i den mindre udgave. Den nye Havneboka fra 1973 er ligesom den nyere Kysten Vår rig på oplysninger, om end fattigere på detaljer om naturhavne.

Kilder

Ovenstående er bygget på egne erfaringer flittigt suppleret med oplysninger fra:

Nortra/Norges Turistråd,

Amaliegade 39, 1256 København K, tlf. 31 38 41 17, som gav information fra Tollvesenet, august 1996, og

Statens Dyrehelsetilsyn. Regler per 1/1 1997.

Turen går til Norge. Politikens Forlag, 1993.

Den Norske Los:

Farvannsbeskrivelse 2B, Langesund Jærens, Rev. 1993.

Farvannsbeskrivelse II, Svenskegrænsen Jærens Rev, 1980.

Farvandsbeskrivelse III, Jærens Rev Statt, 1980.

Havneboka. Halvdan Hansens

Havnebeskrivelser for Seil- og Motorbåter, 1953.

Den nye Havneboka, Fra svenskegrænsen til Lindesnes. Ovenst. omarbejdet af Arve Johannesen og Cecil Chr. Stephansen, 1973.
Ferie og fritidshavner. Gunnar Steen Iversen (red.), 1996.

Finn Wiberg-Jørgensen